

Śląski Ogród Botaniczny
w Mikołowie

Zielona Arka Śląska

Z historii Śląskiego Ogrodu Botanicznego

Śląski Ogród Botaniczny jest jedną z najmłodszych instytucji tego typu w Polsce. Formalnie utworzony został w maju 2003 roku – jako Związek Stowarzyszeń. Prace przygotowawcze, które pozwoliły na rozpoczęcie tego przedsięwzięcia trwały jednak już od 1996 roku. Należało wykonać opracowanie przyrodnicze terenu (waloryzację), dokonać zmian w planie zagospodarowania przestrzennego w Mikołowie, a następnie przejąć grunty pod budowę ogrodu botanicznego od Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa. Przeprowadzenie tych prac wymagało ogromnej konsekwencji i uporów. W powstaniu Śląskiego Ogrodu Botanicznego w przeciągu ponad dziesięciu lat brało udział wiele osób i instytucji. Każda z nich wniosła w jego powstanie ważny wkład. Z perspektywy mijających lat można powiedzieć, że bez wysiłku, determinacji i poświęcenia prof. Wiesława Włocha, prof. Jerzego Puchalskiego, prof. Stanisława Wiki, a także kolejnych burmistrzów Mikołowa: Panów Eugeniusza Wycisły, dr inż. Marka Balcera oraz zastępcy burmistrza mgr inż. Adama Putkowskiego nie byłoby naszego Ogrodu. Dzięki nim Mikołów okazał się miastem otwartym na inicjatywę jego budowy, co umożliwiło owocną, trwającą do dziś współpracę. Mikołów jest miastem o unikalnym „klimacie” i niezwykle atrakcyjnej lokalizacji – leży ledwie 18km od Katowic, centrum górnośląskiej konurbacji, w sąsiedztwie głównego szlaku komunikacyjnego ku południowej granicy kraju. Dlatego też decyzje i działania podejmowane przez władze miasta wyraźnie sprzyjają realizacji idei budowy największego na Śląsku, nowoczesnego ogrodu botanicznego – na naszym terenie realizowane są lub planowane do realizacji kolejne inwestycje, na terenie pobliskiej Sośniej Góry powstaje Centrum Edukacji Przyrodniczej i Ekologicznej Śląskiego Ogrodu Botanicznego. Być może Mikołów stanie się niebawem miastem-ogrodem!

Ogromną rolę w budowie Śląskiego Ogrodu Botanicznego od samego początku odgrywali także kolejni marszałkowie województwa śląskiego. Zaangażowanie dr Jana Olbrychta pozwoliło na przejęcie terenów pod jego budowę, a także instytucjonalne zorganizowanie Ogrodu. Michał Czarski przeprowadził Śląski Ogród Botaniczny przez trudny wiek dziecięcy, a decyzje marszałków Janusza Moszyńskiego oraz Bogusława Śmigielskiego wpłynęły na tempo jego powstawania.

Instytucją, która stale wspiera budowę Ogrodu Botanicznego i której zawdzięcza on swoje pierwsze kolekcje oraz szeroki zakres działalności edukacyjnej i wydawniczej jest Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

Śląski Ogród Botaniczny to również czas i wysiłek dziesiątek innych osób współpracujących z nami na różnych etapach tworzenia instytucji. To liczna grupa nauczycieli, którzy podjęli się współpracy z nami i tysiące uczniów, którzy aktywnie brali i biorą udział w programach edukacyjnych, konkursach i innych imprezach organizowanych przez Śląski Ogród Botaniczny. To także liczni wykładowcy Uniwersytetu Śląskiego, Uniwersytetu Opolskiego, Politechniki Śląskiej, Polskiej Akademii Nauk oraz wielu innych instytucji, którzy prowadzą warsztaty ekologiczne z młodzieżą, a także biorą udział w naszych seminariach i konferencjach – współpracuje z nami m.in. także Pracownia na rzecz Wszystkich Istot.

Niezwykle ważny wpływ na sposób budowania Ogrodu miały i mają także inne pozarządowe organizacje o ekologicznym profilu – są to nie tylko członkowie Związku Stowarzyszeń, jak Polski Klub Ekologiczny, Towarzystwo Miłośników Ziemi Raciborskiej czy Towarzystwo Przyjaciół Śląskiego Ogrodu Botanicznego.

Na koniec tego krótkiego wypisu z historii Ogrodu należy koniecznie wspomnieć o ostatnim dużym sukcesie Związku Stowarzyszeń. Otóż 5 listopada 2009 roku utworzona została nowa jednostka Związku – Ogród Botaniczny w Radzionkowie. Mamy nadzieję, że Śląski Ogród Botaniczny będzie mógł w istotny sposób przyczynić się do rozwoju radzionkowskiego przedsięwzięcia.

Podstawowe informacje na temat Śląskiego Ogrodu Botanicznego

Adres: ul. Zamkowa 2, 43-195 Mikołów, woj. śląskie

Tel.: (32) 322 62 44, Fax.: (32) 322 62 99

e-mail: sibg@sibg.org.pl, www.sibg.org.pl

Rok założenia: 2003

Forma organizacyjna: Związek Stowarzyszeń

KRS: 0000163011, REGON: 278108970, NIP: 635-168-17-50

Pozwolenie Ministra Środowiska na prowadzenie działalności ogrodu botanicznego z dnia 07.02.2006 nr: DOPog-4210-55-11166/06/kl

Powierzchnia: ok. 92 ha.

Członkowie Zwyczajni Związku Stowarzyszeń: Województwo Śląskie, miasto Mikołów, powiat mikołowski, miasto Racibórz, powiat raciborski, miasto Radzionków, gmina Lyski, Uniwersytet Śląski w Katowicach, Polska Akademia Nauk, Towarzystwo Przyjaciół Śląskiego Ogrodu Botanicznego, Towarzystwo Miłośników Ziemi Raciborskiej, Polski Klub Ekologiczny, stowarzyszenie „Wspólnota”.

Cele statutowe

Związek Stowarzyszeń został powołany w celu prowadzenia badań naukowych, ochrony przyrody, działalności dydaktycznej, edukacyjnej, prozdrowotnej oraz rekreacyjnej realizowanej m.in. poprzez prowadzenie badań naukowych w zakresie: ochrony i zachowania różnorodności biologicznej i genetycznej roślin; biosystematyki i taksonomii oraz analizy zmienności roślin; gromadzenia kolekcji roślin, które mogą być wykorzystane w produkcji roślinnej i ochronie środowiska oraz w celu ich oceny naukowej i użytkowej; opracowywania i stosowania technik genetyki i biotechnologii do poszerzania zmienności genetycznej roślin i jej praktycznego wykorzystania; badania wpływu zanieczyszczenia środowiska na rośliny oraz roli roślin w ograniczaniu szkodliwego oddziaływania zróżnicowanych zanieczyszczeń; wykorzystania roślin jako wskaźników zmian klimatycznych i innych antropogenicznych przemian środowiska; zrównoważonego rozwoju oraz implementacji międzynarodowych umów i traktatów dotyczących różnorodności biologicznej i zmian klimatycznych; biomimetyki i biotechniki; bio-inwentyki i bio-innowacyjności; botaniki leśnej; botaniki farmaceutycznej; agrobotaniki i aklimatyzacji roślin użytkowych; filozofii przyrody i ekofilozofii; roślin energetycznych i produkcji biomasy roślinnej; historii botaniki oraz w zakresie innych dziedzin związanych z relacją człowieka ze środowiskiem.

Misja Śląskiego Ogródu Botanicznego

Po otrzymaniu od Ministra Środowiska pozwolenia na prowadzenie ogrodu botanicznego, Śląski Ogród Botaniczny stał się członkiem rodziny polskich ogrodów botanicznych. Misją Śląskiego Ogródu Botanicznego jest działalność na rzecz ochrony różnorodności biologicznej, edukacji ekologicznej i przyrodniczej oraz kształtowanie postaw sprzyjających urzeczywistnianiu idei zrównoważonego rozwoju. Powyższa misja realizowana jest m.in. poprzez:

- Tworzenie przestrzeni chroniącej różnorodność biologiczną naszego regionu oraz strefy klimatu umiarkowanego dla dobra współczesnych i przyszłych pokoleń.
- Prezentację kolekcji roślin występujących na terenie Śląskiego Ogródu Botanicznego umożliwiającą poznanie gatunków chronionych, a także nabycie umiejętności oznaczania roślin.
- Prowadzenie badań naukowych oraz upowszechnianie ich wyników wśród mieszkańców naszego regionu.
- Praktyczną realizację wielu tematów lekcyjnych z przyrody, biologii, ekologii oraz uprawy roślin w szkołach wszystkich szczebli.
- Aktywny udział w kształtowaniu postawy proekologicznej mieszkańców naszego regionu oraz propagowanie informacji na temat sposobów zachowania bioróżnorodności.

Struktura Organizacyjna Śląskiego Ogródu Botanicznego

Śląski Ogród Botaniczny jest związkiem stowarzyszeń działającym na podstawie statutu. Władzami Związku są: Walne Zgromadzenie, Zarząd oraz Komisja Rewizyjna. Zarząd jest organem wykonawczym Związku, kierującym całokształtem jego działalności i odpowiadającym za swą pracę przed Walnym Zgromadzeniem. W celu sprawnej realizacji celów statutowych Zarząd zatrudnia Dyrektora Śląskiego Ogródu Botanicznego, który wykonuje powierzone mu przez Zarząd Związku zadania i ponosi odpowiedzialność za wdrożenie planu finansowego jednostki organizacyjnej Związku. Obecnie istnieją dwie jednostki Związku Stowarzyszeń. Są to Śląski Ogród Botaniczny w Mikołowie oraz Ogród Botaniczny w Radzionkowie. W celu wykonywania powierzonych przez Zarząd zadań i w ramach środków określonych przez plan finansowy Dyrektor jednostki organizacyjnej Związku zatrudnia pracowników. Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Śląski Ogród Botaniczny podzielony jest na pięć pracowni: Pracownię Kolekcji Roślin Ozdobnych, Pracownię Kolekcji Naukowych i Zachowawczych, Pracownię Kolekcji Siedliskowych, Pracownię Edukacji Ekologicznej i Przyrodniczej, Pracownię Studiów nad Systemami Adaptacyjnymi. W Ogrodzie utworzone zostało stanowisko Głównego Księgowego. Prace bieżące i administracyjne, zarówno Śląskiego Ogródu Botanicznego jak i Związku Stowarzyszeń, koordynuje Sekretariat. Ze względu na realizowane w mikołowskim Ogrodzie projekty dofinansowywane ze środków zewnętrznych, a także przy udziale Miasta Mikołów, utworzono również stanowisko Specjalisty ds. Projektów i Wniosków. Nadzór nad pracownikami naukowymi i edukacyjnymi sprawuje wicedyrektor ds. naukowych i edukacyjnych, pracownikami zawiadują kierownicy, a nad kolekcjami nadzór sprawują kuratorzy.

Badania naukowe

Program rozwoju naukowego Śląskiego Ogrodu Botanicznego zatwierdza i ocenia Rada Naukowa powołana spośród przedstawicieli różnych polskich ośrodków naukowych. Przewodniczącym Rady jest prof. Jerzy Puchalski, a zastępcami są prof. Stanisław Wika i dr Bogdan Ogrodnik. Badania naukowe prowadzone są zarówno przez pracowników Ogrodu jak i we współpracy z innymi instytucjami naukowymi, w tym m.in. Polską Akademią Nauk, Uniwersytetem Śląskim, Politechniką Śląską. Przy Śląskim Ogrodzie Botanicznym usytuowana jest Pracownia Struktury Roślin powołana przez Ogród Botaniczny w Warszawie-Powsinie (jego pełna nazwa brzmi: Ogród Botaniczny – Centrum Zachowania Różnorodności Biologicznej PAN). Obecnie w Pracowni zatrudnionych jest 4 pracowników naukowych. Tematem wiodącym jest badanie wzrostu promieniowego i procesów rozwojowych drzew. Wyniki prac zespołu publikowane są w renomowanych czasopismach międzynarodowych. W roku 2009 powstała w Śląskim Ogrodzie Botanicznym Pracownia Studiów nad Systemami Adaptacyjnymi. Pracownia ta prowadzi seminaria naukowe, w ramach których prezentowane są przez pracowników Ogrodu, a także gości najnowsze wyniki ich badań. Dużą wagę przykładają się w Pracowni do rozwijania filozofii przyrody i ekologii głębokiej. Wiadomo nie od dziś, że poważna analiza sytuacji kryzysowej – a z taką mamy do czynienia w wymiarze globalnym – jest możliwa, o ile badane są najgłębsze założenia, na których zbudowana jest cywilizacja. Od zawsze było to domeną filozofii. Chcąc zarazem wnieść wkład w powstrzymanie nasilania się kryzysów o charakterze globalnym, a także w realizację zasad zrównoważonego rozwoju, Pracownia Studiów nad Systemami Adaptacyjnymi podejmuje liczne prace naukowe nad nowymi koncepcjami edukacji ekologicznej. Śląski Ogród Botaniczny współpracuje z Politechniką Śląską w zakresie budownictwa ekologicznego, biopaliw i kształtowania krajobrazu, z Uniwersytetem Śląskim w zakresie ochrony roślin *ex situ*, badań topoklimatycznych, hydrologicznych, edukacji ekologicznej. Budowa Ogrodu możliwa jest dzięki połączonym wysiłkom specjalistów z wielu dziedzin i wymaga wysokiej innowacyjności. Jest to bowiem pierwszy w Polsce, a zarazem jeden z niewielu w Europie ogrodów botanicznych, który od początku budowany jest z myślą o ochronie *ex situ*, ochronie, która dotyczyłaby nie tylko poszczególnych gatunków roślin, lecz także całych zespołów, w których gatunki te występują. Realizacja tej misji jest niezwykle trudna. Pomimo to Śląski Ogród Botaniczny podejmuje wysiłki budowy siedlisk zastępczych dla najcenniejszych w naszym regionie zbiorowisk roślinnych.

Program edukacyjny Ogrodu

Obecnie w Śląskim Ogrodzie Botanicznym prowadzone są zajęcia edukacyjne na wszystkich poziomach nauczania: wczesnoszkolnym, dla starszych klas szkoły podstawowej, dla gimnazjum, liceum i dla studentów. Realizujemy tylko programy autorskie, z których każdy był sprawdzony, nie tylko co do swej poprawności merytorycznej i dydaktycznej, ale i pod względem atrakcyjności dla dzieci i młodzieży. Niektóre z nich są wręcz unikatowymi propozycjami w skali kraju. Wraz z powstaniem na Sośniej Górze Centrum Edukacji Przyrodniczej i Ekologicznej oferta dydaktyczna Śląskiego Ogrodu Botanicznego zostanie znacznie poszerzona.

Blżej Ogródu – bliżej Natury – bliżej Człowieka

To najbardziej rozbudowany program edukacyjny realizowany od kilku lat przez Ogród. Każdy uczestnik ma możliwość uczestnictwa w cyklu 5 spotkań (łącznie 20 godzin lekcyjnych), które oddziałują na cztery sfery budujące postawę młodych ludzi wobec środowiska przyrodniczego: sferę emocjonalno-zmysłową, intelektualną, behawioralną i sferę syntez poznawczych (nazwaną tu sferą filozoficzną). Warsztaty te mają wyraźny komponent wychowawczy odwołujący się do sfery emocjonalnej bezpośrednio związanej z motywacją uczniów, zaangażowaniem, koncentracją, spójnością światopoglądu itp. Obecnie w edukacji szkolnej kładzie się nacisk głównie na informację. Tymczasem edukacja ograniczona jedynie do sfery poznawczej nie jest w stanie formować postaw proekologicznych uczniów. Nie przygotowuje ich do aktywnego, świadomego i zrównoważonego użytkowania, ochrony i kształtowania środowiska naturalnego swego regionu i kraju. Program „Blżej Ogródu...” zmierza do wypełnienia tej luki.

Treści i forma zajęć są odpowiednio dostosowane do poziomu uczniów trzech ostatnich klas szkoły podstawowej (klasy IV-VI). Uczestnicy biorą udział w zajęciach grupowych, podczas których poznają przyrodę bezpośrednio, doświadczają jej wszystkimi zmysłami, dyskutują o ważnych dla nich i środowiska sprawach, uczestniczą w grach i zabawach edukacyjnych. Zajęcia są prowadzone w małych grupach 12–15 osób, w specjalnie do tego celu przygotowanych miejscach w lesie, na polanie lub, w razie bardzo złych warunków pogodowych, w sali ćwiczeniowej. Na potrzeby realizacji warsztatów wybierane są miejsca o określonych walorach przyrodniczych w pobliżu szkoły, do której uczęszczają uczniowie. Zajęcia skierowane są wyłącznie do osób zainteresowanych, co oznacza, że nie mogą w nich brać udziału całe klasy. Dla grup chcących kontynuować zajęcia w kolejnym semestrze przygotowany jest nowy cykl tematyczny.

Udział w zajęciach programu „Blżej Ogródu, bliżej Natury, bliżej Człowieka” jest **nieodpłatny**. Liczba miejsc jest ograniczona!

Program realizowany jest dzięki wsparciu finansowemu

Miasta
Mikołów

Regionalnego Przedsiębiorstwa
Wodociągów i Kanalizacji
w Tychach SA

Miasta
Tychy

Miasta
Łaziska Górne

Master
Sp. z o.o.

Przyrodnicze spotkania Śląskiego Ogrodu Botanicznego

W ramach tego programu proponowane są uczestnikom pojedyncze 4-godzinne warsztaty terenowe. Dotyczą one wielu zagadnień praktycznych: od nauki rozpoznawania gatunków drzew (temat „Podróż w głąb lasu”) po badanie tak mało znanych siedlisk jak gleba (temat „Życie gleby”). Walorami zajęć terenowych jest m.in. to, że prowadzone są w formie gawędy przyrodniczej, jak i to, że treść każdego warsztatu dostosowana jest do poziomu merytorycznego uczestników. Tematykę warsztatów spośród wielu propozycji wskazują sami uczestnicy. Zajęcia skierowane są do trzech grup wiekowych: trzech ostatnich klas szkoły podstawowej, gimnazjum oraz szkoły ponadgimnazjalnej. Przygotowywane jest także rozszerzenie formuły programu w taki sposób, aby mogła objąć jako uczestników także uczniów najmłodszych klas szkół podstawowych. Uczestnicy mają możliwość wzięcia udziału w więcej niż jednym warsztacie, z których każdy może być poświęcony nie tylko innemu tematowi przewodniemu, lecz także może odbywać się w innym, wartościowym przyrodniczo, miejscu. Warsztaty organizowane są bowiem głównie na terenie Śląskiego Ogrodu Botanicznego w Mikołowie, ale także na terenie Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu, Lasu Widok na granicy Raciborza i Pogrzebień, Rezerwatu „Łęczczok” w Powiecie Raciborskim, Lasu Tworowskiego w sąsiedztwie Raciborza, Księżej Góry w Radzionkowie i zespołu przyrodniczo-krajobrazowego „Żabie Doły” na granicy Bytomia. Zajęcia prowadzą pracownicy naukowcy uczelni śląskich, Śląskiego Ogrodu Botanicznego, a także nauczyciele i edukatorzy o odpowiednim przygotowaniu i możliwie bogatym doświadczeniu dydaktycznym w pracy z dziećmi i młodzieżą.

Udział w „Przyrodniczych spotkaniach Śląskiego Ogrodu Botanicznego” jest **nieodpłatny**, a jedyny koszt, jaki ponoszą szkoły, to koszt dojazdu do Śląskiego Ogrodu Botanicznego w Mikołowie, ewentualnie do pozostałych miejsc, w których mogą odbywać się warsztaty. Liczba miejsc jest ograniczona! Aby zorientować się jakie tematy warsztatów są obecnie realizowane zapraszamy do zapoznania się z informacjami zamieszczanymi na stronie www.sibg.org.pl.

Program realizowany jest dzięki wsparciu finansowemu

Miasta
Mikołów

Miasta
Radzionków

Miasta
Łaziska Górne

Powiatu
raciborskiego

Naturalnie aktywni

W roku 2009 zainicjowany został program skierowany do dzieci klas wczesnoszkolnych. Jego założeniem jest danie dzieciom przede wszystkim możliwości odczuwania radości z kontaktu z przyrodą. Aby tak się stało dzieci przez cały rok, przynajmniej raz w miesiącu mają 4 godzinne zajęcia terenowe w Śląskim Ogrodzie Botanicznym. Ich celem jest z jednej strony zaspokojenie naturalnej dziecięcej ciekawości świata, z drugiej strony stworzenie sytuacji rozwijającej wyobraźnię, wrażliwość oraz szerokie, całościowe pojmowanie świata jako sieci wzajemnych powiązań i zależności. Zajęcia te są otwarte na potrzeby dziecka i jego intuicję. Dostarczają dzieciom doświadczeń potrzebnych do wzbogacania ich życia uczuciowego, zdobywania wiedzy, rozwijania więzi społecznych i kulturowych. Tematykę kolejnych spotkań determinują zmiany pojawiające się w kolejnych dniach, tygodniach, miesiącach i porach roku w świecie przyrody. W niezwykle świat Natury wprowadza dzieci Babcia Sowa i jej podopieczni – piątka zaprzyjaźnionych owadów, które założyły Klub „Naturalnie aktywnych”. Opowieści Babci Sowy i przygody piątki przyjaciół towarzyszą dzieciom podczas wszystkich warsztatów. Dzięki ich pomocy dzieci podczas zajęć obserwują naturę za pomocą różnych narzędzi

(zmysły, lupa, mikroskop), wykonują doświadczenia, rozwiązują zadania problemowe, wyrażają siebie i swój stosunek do świata na różne sposoby: słownie (opowiadania, wiersze, piosenki, dramy, pytania), ruchowo (taniec, mimika, gesty), artystycznie (ukazywanie swoich uczuć, emocji za pomocą prac plastycznych). Dla każdej grupy uczestników jest organizowanych 10 spotkań rozłożonych w taki sposób, aby dzieci miały możliwość obserwacji i uczestniczenia w przemianach zachodzących w przyrodzie w pełnym rocznym cyklu, wraz z kolejnymi porami roku. Realizowane warsztaty odbywają się w terenie – w specjalnie przygotowanych miejscach w lesie, na łące i na terenie kolekcji Śląskiego Ogrodu Botanicznego, część zajęć odbywa się w salach ćwiczeniowych. Dla każdej z grup, które brały udział w programie w poprzednim roku i ponownie zgłoszą się do udziału w nim, realizowane są warsztaty pogłębiające i poszerzające zaangażowanie, wiedzę i doświadczenia wyniesione z zajęć poprzedniej edycji programu.

Udział w programie „Naturalnie aktywni” jest *nieodpłatny*, a jedyny koszt, jaki ponoszą szkoły to koszt dojazdu do Śląskiego Ogrodu Botanicznego w Mikołowie. Liczba miejsc jest ograniczona! W celu nawiązania kontaktu z koordynatorem programu oraz rezerwacji miejsc prosimy zapoznać się z informacją dostępną na stronie www.sibg.org.pl.

Program realizowany jest dzięki wsparciu finansowemu

Miasta
Mikołów

Rośliny i klimat

To program warsztatów skierowanych do młodzieży szkół ponadgimnazjalnych. Celem spotkań jest wprowadzenie młodzieży w interdyscyplinarny charakter wiedzy o środowisku. Realizowany w trakcie zajęć materiał stanowi uzupełnienie wiedzy teoretycznej zdobytej w szkole średniej, a forma zajęć ma zachęcić młodzież do poznawania zależności występujących w przyrodzie i dać możliwość oswojenia się z warunkami zajęć odbywających się na uczelniach wyższych. Zajęcia prowadzone są z wykorzystaniem wysokiej klasy sprzętu umiejscowionej w Ogrodzie Pracowni Struktury Roślin Polskiej Akademii Nauk. Metody przekazu treści nauczania to: pokaz, prezentacja multimedialna, wykład, ćwiczenia z wykorzystaniem sprzętu laboratoryjnego. W trakcie spotkań młodzież poznaje metody prawidłowej obserwacji, analizy i interpretacji preparatów mikroskopowych, zapoznaje się z aparaturą badawczą (m.in. mikroskop świetlny z przystawką do akwizycji obrazu, mikroskop stereoskopowy), rozwiązuje zadania problemowe, prowadzi karty pracy przygotowane przez prowadzącego. Spotkania będą się odbywać w sali ćwiczeniowej sąsiadującej ze Śląskim Ogrodem Botanicznym lub w salach Centrum Edukacji Przyrodniczej i Ekologicznej Śląskiego Ogrodu Botanicznego. Czas trwania pojedynczych zajęć to 3 godziny lekcyjne. Do uczestnictwa zapraszamy grupy 10–15 osobowe.

Udział w programie jest **nieodpłatny**, a jedyny koszt, jaki ponoszą szkoły, to koszt dojazdu do Śląskiego Ogrodu Botanicznego w Mikołowie. Liczba miejsc jest ograniczona! Informacji na temat zgłoszeń uczestnictwa w warsztatach oraz szczegółów ich organizacji udziela koordynator programu – w celu nawiązania kontaktu prosimy o zapoznanie się z informacją dostępną na stronie www.sibg.org.pl.

Program realizowany jest dzięki wsparciu finansowemu

Miasta
Mikołów

Warsztaty i konkurs pn. „Nasze siedlisko naturowe”

Warunkiem udziału uczniów w warsztatach jest zgłoszenie szkoły do udziału w organizowanym przez Śląski Ogród Botaniczny konkursie pn. Projekt „Nasze siedlisko naturowe”. Przedmiotem konkursu są cenne przyrodniczo siedliska obecne we względnym sąsiedztwie szkół uczestniczących w konkursie. Przedmiotem oceny w ramach konkursu jest sprawność organizacyjna grup uczniów biorących udział w konkursie, która widoczna jest w sposobie sporządzenia opisu wybranego przez nich siedliska, podjęcia działań badawczych i/lub ochroniarskich na jego rzecz oraz przygotowaniu materiału informacyjnego na temat siedliska, który jest skierowany do mieszkańców ich miasta lub gminy. Zadania te stanowią zarazem elementy prac konkursowych wykonywanych metodą projektową. W związku z tym tematyka warsztatów poświęcona jest metodyce prac badawczych na siedliskach (np. metodyce inwentaryzacji przyrodniczej), przy czym jest modyfikowana ze względu na konkretny przedmiot zainteresowań grup, które biorą udział w konkursie. Realizatorami warsztatów są wysoko wykwalifikowani specjaliści w dziedzinach botaniki, fitosocjologii, inwentaryzacji przyrodniczej lub geobotaniki.

Program realizowany jest dzięki wsparciu

Powiat
mikołowski

Akademia Edukacji Na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju

Jest to projekt edukacyjny skierowany do osób dorosłych (nauczycieli, doktorantów oraz studentów ostatnich lat studiów) realizowany w Śląskim Ogrodzie Botanicznym od sierpnia 2009 roku. Projekt obejmuje 150 godzin zajęć warsztatowych, które mają na celu zwiększyć kwalifikacje zawodowe uczestników w zakresie edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju, co jest potwierdzone Certyfikatem Śląskiego Ogrodu Botanicznego. Osoby, które uzyskają Certyfikat, będą miały możliwość prowadzenia warsztatów z dziećmi i młodzieżą w ramach istniejącego od kilku lat cyklu „Bliżej Ogrodu – Bliżej Natury – Bliżej Człowieka” – w Śląskim Ogrodzie Botanicznym w Mikołowie lub w innych ośrodkach edukacji ekologicznej zainteresowanych taką formą zajęć dla dzieci i młodzieży. Uczestnicy szkolenia nie tylko poznają praktyczne sposoby, jak ciekawie i skutecznie (tzn. wpływając na zmianę postaw młodych ludzi) prowadzić edukację ekologiczną, ale również sami przechodzą proces samodoskonalenia. Stąd „Akademia Edukacji Na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju” cechuje się nowatorskim podejściem do zagadnienia kształtowania postaw i wiedzy w procesie edukacji – stanowi swego rodzaju ścieżkę rozwojową nauczającą jak prowadzić młodszych podopiecznych, dzieci i młodzież, ich własną drogą życiową w sposób zrównoważony, a więc zgodny z Naturą. Program stworzony został przez pracowników Śląskiego Ogrodu Botanicznego oraz Uniwersytetu Śląskiego: filozofa, ekologę i psychologa. Stąd opiera się na trzech odpowiadających temu filarach, które jednocześnie wyznaczają charakter prowadzonej edukacji. Są to: ekologia głęboka, filozofia procesu i ekopsychologia. Te trzy podejścia tworzą fundament interdyscyplinarnej i całościowej edukacji ekologicznej, w której kształtowanie właściwych postaw wobec środowiska idzie w parze z rozwojem emocjonalnym, społecznym i duchowym człowieka. Miejsce ekologii jako nauki w procesie nauczania w ramach Akademii Edukacji Na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju polega na wyjaśnianiu praw przyrodniczych i zależności pomiędzy wszelkimi elementami natury, gdzie

człowiek postrzegany jest jako jej istotna część. Ponieważ w relacji człowiek-środowisko istotną rolę odgrywa ludzka postawa, do wyjaśniania tego zagadnienia niezbędna jest psychologia. Z kolei filozofia pozwala dokonać syntezy różnych elementów wiedzy i doświadczenia, których nie można połączyć na gruncie żadnej z nauk szczegółowych. Obecnie kończy się pierwsza edycja Akademii. Nasze pozytywne doświadczenia oraz duże zainteresowanie osób chcących zajmować się edukacją ekologiczną zobowiązują nas do przygotowywania się do realizacji kolejnych edycji. Osoby zainteresowane udziałem w Akademii prosimy o zgłaszanie się do koordynatora programu. W tym celu prosimy o zapoznanie się z aktualizowaną informacją dostępną na stronie www.sibg.org.pl.

Wsparcie udzielone przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię poprzez dofinansowanie ze środków Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego, a także ze środków budżetu Rzeczypospolitej Polskiej w ramach Funduszu dla Organizacji Pozarządowych

Spotkania ze Śląskim Ogrodem Botanicznym w Bibliotece Miejskiej w Mikołowie – cykl seminariów

Cykl seminariów skierowany do Mikołowian oraz mieszkańców pobliskich gmin zainteresowanych działalnością Śląskiego Ogrodu Botanicznego oraz różnorodnymi funkcjami i sposobami działania ogrodów botanicznych we współczesnym świecie. Seminaria organizowane są raz w miesiącu w Bibliotece Miejskiej w Mikołowie w godzinach popołudniowych – od godziny 18tej.

Spotkania ze Śląskim Ogrodem Botanicznym w Bibliotece Miejskiej w Mikołowie mają charakter otwarty i nie jest konieczne wcześniejsze zgłaszanie uczestnictwa.

Seminaria współorganizują: Biblioteka Miejska w Mikołowie oraz Towarzystwo Przyjaciół Śląskiego Ogrodu Botanicznego.

Informacje dotyczące tematów seminariów oraz dokładnych terminów można uzyskać na stronie www.sibg.org.pl.

Spotkania w Śląskim Ogrodzie Botanicznym – cykl seminariów

Spotkania skierowane są do nauczycieli, edukatorów ekologicznych i innych zainteresowanych osób dorosłych. Cykl realizowany jest na terenie Śląskiego Ogrodu Botanicznego w Mikołowie. Spotkania odbywają się raz w miesiącu w sobotę, a rozpoczynają się o godz. 10:00. Czas ich trwania to od 1,5 do 4 godzin – w zależności od obecności warsztatów terenowych.

Informacje dotyczące tematów seminariów oraz dokładnych terminów można uzyskać na stronie www.sibg.org.pl.

I jeszcze wiele innych aktywności edukacyjnych i naukowych Ogrodu...

Niezwykle bogaty przyrodniczo teren Ogrodu często jest miejscem zajęć terenowych dla grup studentów różnych uczelni śląskich. Śląski Ogród Botaniczny stopniowo tworzy kolekcje roślinne. Docelowo z każdą z kolekcji związany będzie określony program edukacyjny skierowany do różnych odbiorców. Ponadto w miarę tworzenia siedlisk zastępczych dla roślin chronionych, rzadkich i zagrożonych wyginięciem, uruchamiane będą programy edukacyjne dotyczące najcenniejszych w rejonie walorów przyrodniczych i sposobów ich ochrony zarówno *in situ*, jak i *ex situ*.

Działalność wydawnicza Śląskiego Ogrodu Botanicznego nastawiona jest w chwili obecnej na dostarczanie uczestnikom zajęć edukacyjnych dodatkowych materiałów (ulotek, broszur itp.) bezpośrednio związanych z ich charakterem. Powstały w tym celu dwie serie wydawnicze: seria ulotek pn. „Zielona Arka Śląska” poświęcona opisom spotykanych na zajęciach gatunków roślin i zwierząt wielu grup systematycznych oraz seria książeczek pn. „Zeszyty edukacyjne Śląskiego Ogrodu Botanicznego”. Ambitniejszą pozycję w wydawniczym dorobku Ogrodu stanowi „Ziemia. Mój jedyny dom.” autorstwa Ryszarda Kulika. Przygotowywane jest także w formie książkowej naukowe opracowanie programu edukacji osób dorosłych, który z kolei ma ich przygotować do prowadzenia ekologicznej edukacji dzieci i młodzieży – opracowanie programu Akademii Edukacji Na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju.

Kolejnym zadaniem realizowanym w Ogrodzie jest współpraca z ośrodkami edukacyjnymi Województwa Śląskiego oraz organizacjami pozarządowymi. Śląski Ogród Botaniczny jest w sensie prawnym stowarzyszeniem (dokładniej – związkiem stowarzyszeń) i w rezultacie jest także organizacją pozarządową.

W najbliższym czasie rozpocznie swoją działalność Centrum Edukacji Przyrodniczej i Ekologicznej. Stworzy to możliwości rozszerzenia oferty edukacyjnej, a także pozwoli na organizację licznych imprez takich jak np. plenery fotograficzne, malarskie czy rzeźbiarskie, koncerty muzyki klasycznej, wykłady i wystawy, konferencje, szkolenia i kursy (ogrodnictwa, szkolnictwa, zielarstwa itp.).

Od początku jego powstania do Śląskiego Ogrodu Botanicznego zgłaszają się na praktyki lub staże uczniowie i studenci. Śląski Ogród Botaniczny współpracuje również z Powiatowym Urzędem Pracy oraz Centrum Integracji Społecznej w Mikołowie. W ramach współpracy osoby bez zawodowego doświadczenia lub osoby przekwalifikowujące się mogą w ramach stażów nabyć nowe doświadczenia i kompetencje.

Niektóre kolekcje Śląskiego Ogrodu Botanicznego

Sad

Kolekcje sadownicze znajdujące się w Śląskim Ogrodzie Botanicznym zawierają dawne i lokalnie uprawiane odmiany drzew owocowych. Do tej pory w kolekcji zgromadzono 276 odmian jabłoni oraz kilka odmian grusz i wiśni. Uprawy sadownicze zostały założone w dwóch sadach o łącznej powierzchni ok. 2 ha. Drzewa owocowe pochodzą głównie z Ogrodu Botanicznego – Centrum Zachowania Różnorodności Biologicznej PAN w Powsinie, gdzie od wielu lat prowadzone są starania mające na celu zgromadzenie jak największej ilości odmian, a także ze szkółek drzew owocowych województwa śląskiego. Kolekcje sadownicze Śląskiego Ogrodu Botanicznego są stale powiększane. W tym roku planuje się dosadzenie 70 tradycyjnych odmian jabłoni na powierzchni 0,5 ha. Głównym celem zakładania kolekcji tradycyjnych odmian drzew owocowych jest zachowanie różnorodności biologicznej oraz zabezpieczenie puli genowej, co sprzyja obniżeniu ryzyka utraty cennych odmian. Kolekcja sadownicza dawnych i lokalnie uprawianych odmian jabłoni została dofinansowana ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach.

Kolekcja dendrologiczna

Kolekcja dendrologiczna Śląskiego Ogrodu Botanicznego założona została w 2008 roku. Drzewa i krzewy ozdobne wkomponowano w zagajniki śródpolne – refugia. W kolekcji tej nasadzone zostało wiele odmian różaneczników i azalii, a także magnolie, dęby oraz drzewa i krzewy iglaste. Łącznie zgromadzono 69 odmian roślin ozdobnych.

Ericarium to kolekcja roślin wrzosowatych, która została założona w pobliżu refugium. Roślinami przeważającymi w tej kolekcji są wrzosy i wrzośce. Ponadto nasadzone zostaną rośliny towarzyszące, tj. różne odmiany jałowca, świerk biały, cyprysik japoński, groszkowy oraz Hebe. W *ericarium* zgromadzono 34 odmiany roślin. Ważnym aspektem założenia *ericarium* na terenie zagajników tworzących refugia jest odtwarzanie zbiorowiska roślinnego z wrzosem jako gatunkiem charakterystycznym

Rozbudowa Centrum Edukacji Przyrodniczej i Ekologicznej Śląskiego Ogrodu Botanicznego w Mikołowie

Na terenie dawnej jednostki wojskowej na Sośniej Górze trwa budowa Centrum Edukacji Przyrodniczej i Ekologicznej. Inwestycja ma powstać do końca 2010 r.

Realizacja inwestycji polega na adaptacji istniejących schronów byłego terenu powojkowego poprzez rozbudowę Centrum Edukacji Przyrodniczej i Ekologicznej Śląskiego Ogrodu Botanicznego. Projekt będzie realizowany w 3 etapach. Pierwszy etap będzie polegał na adaptacji 2 istniejących schronów dla celów edukacyjnych – powstaną tu 2 sale audiowizualne na 140 miejsc i biblioteka ogrodu, Bank Nasion i Fitotron, zaplecze socjalne, gospodarcze oraz węzeł sanitarny. Drugi etap to dobudowa do istniejącego schronu segmentów mieszczących laboratoria badawcze, pomieszczenia administracyjne oraz magazyny. Z kolei trzeci etap to budowa terenowej pracowni dydaktycznej, wieży widokowej, zagospodarowanie terenu z budową obiektów małej architektury. W ramach projektu przewidziano również kampanię edukacyjną składającą się z konferencji, seminariów i warsztatów z zakresu ochrony dziedzictwa przyrodniczego.

Wartość projektu wyniesie: 6 337 061,45 zł. Gmina Mikołów uzyskała na realizację projektu dofinansowanie w wysokości 5 386 502,23 zł w ramach działania 5.5. „Dziedzictwo Przyrodnicze” z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007–2013.

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Śląskie.
Pozytywna energia

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt realizowany przez miasto Mikołów

Adaptacja budynku kina na potrzeby Miejskiej Biblioteki Publicznej wraz z kinem studyjnym i sceną kameralną w Mikołowie

Przedmiotem projektu była adaptacja dawnego budynku kina na potrzeby Miejskiej Biblioteki Publicznej wraz z kinem studyjnym i sceną kameralną. Zaadaptowany budynek położony jest w centrum miasta przy ul. K. Miarki 5 w sąsiedztwie Rynku i Parku Planty. Jest bardzo dobrze skomunikowany (w pobliżu znajdują się przystanki autobusowe, niedaleko jest również dworzec autobusowy i PKP oraz parkingi). Budynek jest obiektem wolnostojącym, dwukondygnacyjnym, niepodpiwniczonym. Jego powierzchnia wynosi 915,10 m². Na parterze znajduje się hol wejściowy, Czytelnia ogólna, Oddział dla dzieci i młodzieży, Czytelnia prasy oraz Wypożyczalnia dla dorosłych z częścią zbiorów w sali kinowej. W budynku zaplecza technicznego znajduje się Dział gromadzenia i opracowania zbiorów oraz pomieszczenie techniczne. Parter jest w pełni dostępny dla osób niepełnosprawnych pod względem szerokości przejść, alejek, drzwi, toalet, drzwi na fotokomórkę, brak jest również progów architektonicznych. Na piętrze zostały ulokowane pomieszczenia biurowe oraz antresola w sali kinowej, na której zostały ulokowane częściowo regały ze zbiorami. Antresola pełni także funkcję łącznika z częścią biurową. Na piętrze znajduje się pomieszczenie projektorni. Czytelnia ogólna przewidziana jest na 50 osób. Czytelnia ogólna stanowi jednocześnie salę kinową oraz widownię sceny kameralnej. Na parterze znajdują się stanowiska dla bibliotekarzy, którzy obsługują czytelników.

Innowacyjność projektu polega na połączeniu w jednym budynku kilku funkcji, co pozwoliło na powstanie centrum kulturalnego odpowiadającego zróżnicowanym potrzebom mieszkańców Mikołowa oraz powiatu mikołowskiego. W obiekcie oprócz biblioteki znajduje się także kino studyjne, gdzie są prezentowane filmy o wysokich walorach artystycznych oraz pokazy twórczości koła filmowego. Jest tu również scena kameralna, wykorzystywana do organizacji różnego rodzaju występów kółek teatralnych oraz prezentowania innych wydarzeń artystycznych. Dzięki realizacji projektu było możliwe rozszerzenie oferty kulturalnej i polepszenie jakości funkcjonowania Biblioteki, co przełożyło się na poprawę jakości życia mieszkańców.

Fot: A. Pawłowicz

Już w chwili obecnej, choć minęło dopiero kilka miesięcy od realizacji projektu, widać jego pozytywne rezultaty. Biblioteka realizuje wiele projektów kulturalnych i edukacyjnych, które nie były możliwe do przeprowadzenia w starej siedzibie.

W wyniku działalności Biblioteki nastąpi znaczny rozwój czytelnictwa, edukacji filmowej i teatralnej, a także ożywi się życie społeczne Mikołowa.

Realizacja projektu rozpoczęła się w IV kwartale 2007 roku, a zakończyła się w II kwartale 2009 r. Projekt uzyskał dofinansowanie w 2007 r. ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w wysokości 200 000,00 zł oraz w ramach Działania 4.1 „Infrastruktura kultury” z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007–2013 w wysokości 3 422 223,88 zł. Koszt całkowity projektu to: 4 099 531,78 zł

Fot: A. Pawłowicz

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Śląskie.
Pozytywna energia

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 oraz ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Tekst i fotografie (str. 1-20): Zespół Śląskiego Ogrodu Botanicznego
Tekst (str. 21-24): Miasto Mikołów
Fotografie (str. 21-24): A. Pawłowicz
Skład i projekt graficzny: Paweł Mizia
Druk: Drukarnia AAPrint, Mikołów

Copyright © by Śląski Ogród Botaniczny
Mikołów 2010

ISBN 978-83-925250-5-9

